

Sygn.akt III AUa 329/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Maryla Pannert

SA Bohdan Bieniek

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 września 2013 r. w B.

sprawy z odwołania J. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o ustalenie, że nie istnieje zaległość z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 grudnia 2012 r. sygn. akt IV U 1775/12

oddala apelację.

Sygn. akt III A Ua 329/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. stwierdził, że J. O. posiada zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od września 2009 r. do listopada 2011 r. w wysokości :

- z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne zadłużenie wynosi 20.382,99 zł należność główna oraz odsetki w kwocie 3.975 zł i dalsze odsetki od dnia 4 stycznia 2012 r.;

- z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne zadłużenie wynosi 9.003,92 zł należność główna oraz odsetki w kwocie 1.735 zł i dalsze odsetki od dnia 4 stycznia 2012 r.;

-z tytułu składek na Fundusz Pracy zadłużenie wynosi 1.835,27 zł należność główna oraz odsetki w kwocie 308 zł i dalsze odsetki od dnia 4 stycznia 2012 r. Nadto na jego zadłużenie składają się koszty upomnienia w kwocie 448,80 zł i opłata dodatkowa w kwocie 21.307 zł

J. O. złożył odwołanie od powyższej decyzji podnosząc, iż w okresie, którego dotyczy decyzja nie prowadził on działalności gospodarczej.

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, iż J. O. nie posiada zadłużenia wyliczonego w zaskarżonej decyzji z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres 09.2008 r.- 11.2011 r. z uwagi na nie prowadzenie działalności gospodarczej w tym okresie.

U podstaw tego wyroku legły następujące ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego: J. O. od 21 marca 1985 r. prowadził w miejscowości P. działalność gospodarczą – w zakresie odlewnictwa żeliwnego. Działalność tę formalnie wykreślono z rejestru w dniu 27 września 2012 r. Na podstawie administracyjnych tytułów wykonawczych ZUS Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Braniewie prowadził postępowanie egzekucyjne przeciwko J. O. w sprawie KM 1142/05 w ramach którego w drodze licytacji ruchomości należących do dłużnika służących do wykonywania działalności gospodarczej, przeprowadzonych w dniach 20 listopada 2007 r., 16 października 2007 r. dokonał sprzedaży tych ruchomości a uzyskane z tego tytułu kwoty zostały przekazane dla ZUS E. (k. 6, 7-8, 9-10, 33, 34, 64, 65, 67, 68). Od momentu sprzedaży w drodze licytacji ruchomości wnioskodawcy służących do prowadzenia działalności odwołujący się nie prowadził tej działalności choć jej nie wykreślił będąc przekonany, iż nie jest to konieczne (oświadczenie wnioskodawcy k. 29, 32). Wnioskodawca wykreślił wpis o działalności gospodarczej dopiero po rozprawie sądowej w dniu 14 września 2012 r. (informacja k. 35).

W świetle powyższych ustaleń zdaniem Sądu Okręgowego należało rozważyć czy mimo niewykreślenia od listopada 2007 r. nie prowadził działalności gospodarczej o której mówi wpis z 21 marca 1985 r. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego, a w szczególności dowodów o sprzedaży w drodze licytacji komorniczej ruchomości wnioskodawcy stanowiących wyposażenie zakładu służącego do prowadzenia działalności gospodarczej zarzut ten odwołującego się zasługiwał na uwzględnienie. Ponieważ dowody te nie nasuwają żadnych wątpliwości, iż ruchomości służące do prowadzenia działalności gospodarczej zostały sprzedane, to tym samym niemożliwe było prowadzenie działalności gospodarczej ujętej w rejestrze.

Zgodnie z zapisem art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009 r. nr 205 poz. 1585 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i chorobowemu wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność okresie od dnia rozpoczęcia do dnia zaprzestania jej wykonywania. Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego akceptuje jednak pogląd, iż obowiązek ubezpieczenia nie zachodzi w okresach nieprowadzenia działalności, w tym zakresie Sąd Okręgowy odwołał się do wyroku SN 10.12.1997 r. II UKN 392/97 OSNAPiUS 1998 nr 19 poz. 584, wyroku SN z 24.04.1999 r. II UKN 570/98 - OSNAPiUS 2000 nr 13 poz. 518, wyroku SN z 12.01.2000 r. II UKN 302/99 - OSNAPiUS 2001 nr 9 poz. 326. W ocenie Sądu Okręgowego w świetle orzecznictwa SN zasadnie można stwierdzić, iż granice czasowe podlegania ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą określa art. 13 ust. 4 ustawy systemowej (a tym samym obowiązkowe opłacanie składek), co jednak nie oznacza, że dla jej stwierdzenia (przyjęcia) decydujące znaczenie ma sam wpis w ewidencji działalności gospodarczej. Wpis uzasadnia domniemanie prawne i faktyczne prowadzenia działalności gospodarczej (art. 234 k.p.c., 231 k.p.c.), w której może jednak zachodzić rzeczywista przerwa w jej prowadzeniu związana z trwałym zaprzestaniem prowadzenia działalności.

Ponieważ w niniejszej sprawie materiał dowodowy potwierdza, iż odwołujący się nie prowadził działalności od momentu zlicytowania jego ruchomości służących do prowadzenia tej działalności, Sąd Okręgowy na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. uwzględnił odwołania i zmienił zaskarżoną decyzję.

Organ rentowy wywiódł apelację od tego wyroku zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 83 ust. 1, art. 17, art. art. 46 w związku z art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009, Nr 205, poz. 1585 zm.), z uwagi na zmianę decyzji z dnia 03.01.2012 r. i ustalenie, że po stronie odwołującego się nie występują zobowiązania na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczenie

zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od 09.2008 do 11.2011, z uwagi na nieprowadzenie działalności gospodarczej w tym okresie;

2.naruszenie prawa procesowego,

- poprzez nierozpoznanie istoty sprawy, polegające na całkowitym zignorowaniu faktu, iż zaskarżona decyzja dotyczyła jedynie posiadanego dłużnika zadłużenia, a nie jak to sąd przyjął, iż dotyczyła sfery podlegania ubezpieczeniom;

- naruszenie art. 232 oraz 233 k.p.c. z uwagi na niewystarczające wyjaśnienie stanu faktycznego i przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów.

Sąd Apelacyjny zważy co następuje :

Apelacja podlegała oddaleniu.

Podniesiony w apelacji zarzut obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie jest zasadny, a Sąd Okręgowy w zakresie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych opartych na materiale dowodowym, którego oceny dokonał bez przekroczenia granic wyznaczonej w tym przepisie swobodnej oceny dowodów. Należy zauważyć, że w myśl wskazanego przepisu sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału. Zasada swobodnej oceny dowodów przez sąd orzekający z jednej strony uprawnia sąd do oceny tychże dowodów „według własnego przekonania” z drugiej natomiast strony zobowiązuje sąd do „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”. Uprawnienie sądu do oceny dowodów według własnego przekonania nie oznacza oczywiście dowolności w tej ocenie, bowiem poza sporem winno być, iż dokonując tej oceny sąd nie może ignorować zasad logiki, osiągnięć nauki, doświadczenia czy też wyciągać wniosków nie wynikających z materiału dowodowego. Dopuszczenie się obraży art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może więc polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na nie dokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważania sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże sąd czyni je w oparciu o część materiału dowodowego, a pozostałą część tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków, pomija. Jak wspomniano swobodna ocena dowodów rozumiana jak wyżej jest prawem sądu orzekającego – stąd kontrola prawidłowości tej oceny dokonywana przez sąd odwoławczy musi być z reguły ostrożna, pamiętać bowiem należy o tym, iż sąd odwoławczy w tym zakresie dokonuje prawidłowości oceny dowodów, których sam nie przeprowadził. Podobną wykładnię art. 233 §1 k.p.c. była przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego (por. m.in. wyrok SN 27.09.2002 r. II CKN 817/00; wyrok SN z 16.04.2002 r. V CKN 1446/00; wyrok SN z 14.03.2002 r. IV CKN 859/00 i inne). W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów ustalając , iż odwołujący się w okresie, którego dotyczy zaskarżona decyzja nie prowadził żadnej działalności gospodarczej. Ustalenia te poczynione zostały przede wszystkim o dokumenty urzędowe pochodzące z postępowania egzekucyjnego, które zdecydowanie wskazują na to, iż maszyny i narzędzia, przy pomocy których odwołujący się mógł prowadzić swoją działalność gospodarczą (w zakresie odlewnictwa) zostały zajęte i zlicytowane w ramach prowadzonej przeciwko niemu egzekucji w sprawie KM 1142/05 , w której organ rentowy był wierzycielem (k. 6-10,33-35, 64-68 i 35). Nie ma przy tym w aktach sprawy żadnych innych dowodów wskazujących na fakt przeciwny tj. na prowadzenie tej działalności przez wnioskodawcę. Sam fakt, iż wnioskodawca spowodował wykreślenie wpisu o działalności gospodarczej dopiero po rozprawie sądowej w dniu 14 września 2012 r. (informacja k. 35) nie ma decydującego znaczenia dla oceny prowadzenie działalności gospodarczej przed jej wykreśleniem. Godzi się w tym zakresie przypomnieć, iż zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. t.j. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 z zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Istnienie wpisu co do prowadzenia działalności gospodarczej rodzi wprawdzie domniemanie jej prowadzenia, ale jest domniemanie usuwalne, a w niniejszej sprawie uprawnionym było przyjęcie, iż wpis widniejący w ewidencji nie pokrywał się z rzeczywistym stanem rzeczy, tj. z faktycznym zaniechaniem prowadzenia działalności gospodarczej

przez odwołującego się. Obowiązek ubezpieczenia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą wynika z faktycznego prowadzenia tej działalności, a zatem o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, powodującej wyłączenie z tego ubezpieczenia, decyduje faktyczne zaprzestanie tej działalności. Natomiast kwestie związane z formalnym zarejestrowaniem, wyrejestrowaniem, czy zgłaszaniem przerw w tej działalności mają ewentualnie znaczenie w sferze dowodowej, nie przesądzają same w sobie o podleganiu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r. III UK 35/2007 LexPolonica nr 1925243; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2007 r. III UK 133/2006 OSNP 2008/7-8 poz. 114; z dnia 15 marca 2007 r. I UK 300/2006 LexPolonica nr 1390819; z dnia 27 czerwca 2006 r. I UK 340/2005 LexPolonica nr 1291206; z dnia 30 listopada 2005 r. I UK 95/2005 OSNP 2006/19-20 poz. 311; z dnia 11 stycznia 2005 r. I UK 105/2004 OSNP 2005/13 poz. 198). Przepisy art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych łączą obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z prowadzeniem działalności gospodarczej, a nie jedynie z deklaracyjnym wpisem do ewidencji działalności gospodarczej, czy też posiadaniem numeru NIP i REGON. Odwracając nieco sytuację, bez znaczenia dla obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu z ustawy byłby przecież fakt wykreślenia prowadzenia działalności mimo, że taka działalność byłaby prowadzona w dalszym ciągu. W takim przypadku prowadzący taką działalność bezwzględnie podlegałby ubezpieczeniu społecznemu, bo brak wpisu nie stanowiłby po temu przeszkody.

Nie jest oczywiście zasadnym zarzut nierozpoznania istoty sprawy podniesiony w apelacji, bowiem Sąd Okręgowy rozstrzygnął o treści zaskarżonej decyzji w aspekcie wniesionego odwołania. Sąd Okręgowy zbadał przy tym stosowanie do podniesionego w odwołaniu zarzutu nieprowadzenia działalności – materialne podstawy obciążenia skarżącego składkami tj. fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu z mocy ustawy. Nie wynika przy tym z akt rentowych aby okoliczność podlegania temu ubezpieczeniu została wcześniej przesądzona jakoś inną decyzją, lub wyrokiem Sądu, którą Sąd Okręgowy byłby obecnie związany.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. orzekł jak na wstępie.